

พุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ*
BUDDHIST GOVERNANCE TO PROMOTE EFFICIENCY IN ADMINISTRATION
OF BANG SAO THONG MUNICIPALITY AT BANG SAO THONG DISTRICT
IN SAMUT PRAKAN PROVINCE

พระมหาเขตอรัญ ปิยสีโล

Phramaha Ketaran Piyasilo

วัดมงกอลนิมิตร ชัยภูมิ

Wat Mongkol Nimit, Chaiyaphum

Corresponding Author E-mail: praketaran@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานในเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักผล 5 กับส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานในเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และ 3. ศึกษาพุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานในเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบล บางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการในภาพรวมอยู่ในปานกลางทุกข้อ ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ต้นทุน (Cost) รองลงมาคือ เวลา (Time) อันดับสาม คือ คุณภาพ (Quality) อันดับสี่ คือ วิธีการ (Method) และอันดับห้า คือ ปริมาณ (Quantity) ตามลำดับ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักผล 5 กับส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานในเทศบาลตำบลบางเสาธง พบว่า หลักผล 5 โดยภาพรวมความสัมพันธ์เชิงบวกกับส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ในระดับมาก ($r = .859^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัญญา ความรอบรู้ และสติ ความระลึกได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมาธิ ความตั้งใจมั่น

*Received July 22, 2025; Revised October 24, 2025; Accepted November 6, 2025

รองลงมาคือ วิริยะ ความเพียร และศรัทธา ความเชื่อ มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 3. พุทธธรรมมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานในเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล ได้แก่ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method) เข้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันเป็นเหตุให้เกิดการนำหลักพระ 5 คือ ศรัทธา ความเชื่อ วิริยะ ความเพียร สติ ความระลึกได้ สมาธิ ความตั้งใจมั่น และปัญญา ความรอบรู้

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; ประสิทธิภาพ; การบริหารงาน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of administrative efficiency at Bang Sao Thong Sub-District Municipality, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province; 2. To study the relationship between Bala 5 and promoting administrative efficiency at Bang Sao Thong Sub-District Municipality, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province; and 3. To study Buddhist governance for promoting administrative efficiency at Bang Sao Thong Sub-District Municipality, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province. Mixed-method research was employed, collecting data from a sample of 397 people and conducting in-depth interviews with 10 key informants.

The research results were found that 1. The overall administrative efficiency of Bang Sao Thong Sub-District Municipality, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province was at a moderate level in all items (\bar{X} = 3.47, S.D.=0.65). When considering each aspect, all aspects were at a moderate level. The mean values were as follows: Cost, followed by Time, Quality, Method, and Quantity. 2. The relationship between the Bala 5 and the promotion of administrative efficiency at Bang Sao Thong Sub-District Municipality was found that the Bala 5, overall, had a positive relationship with the promotion of administrative efficiency of Bang Sao Thong Sub-District Municipality, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province at a high level ($r = .859^{**}$). When considering each aspect, it was found that wisdom, knowledge, mindfulness, and recollection had a high level of positive

relationship. When considering each aspect, it was found that concentration, determination, followed by diligence, perseverance, and faith, belief had a moderate level of positive relationship, respectively. 3. Good governance for promoting administrative efficiency at Bang Sao Thong Sub-District Municipality, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province consisted of the administrative efficiency of the municipality, namely, cost, quality, quantity, time, and method, to be applied in daily life, leading to the application of the Bala 5, namely, faith, belief, energy, perseverance, mindfulness, remembrance, concentration, determination, and wisdom, knowledge.

Keywords: Buddhadhamma, Management; Efficiency

บทนำ

วิวัฒนาการรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยมีการพัฒนาตามลำดับ โดยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลมีความสำคัญอย่างมาก เพราะถือว่าจัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด งานส่วนใหญ่ของเทศบาลเป็นการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ทำให้เทศบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจปกครองตนเองที่สมบูรณ์ที่สุดและมีความเป็นประชาธิปไตยใกล้เคียงกับความสมบูรณ์แบบอย่างที่สุด ถึงแม้ว่า การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลจะเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีวิธีการปกครองตนเองตามแนวทางของการกระจายอำนาจเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลมาช้านาน แต่ก็ยังพบว่ามีข้อจำกัด อุปสรรค และปัญหาในการดำเนินงานโดยทั่วไปอยู่หลายประการ คือ ประการแรก เทศบาลถูกแทรกแซงและควบคุมโดยรัฐบาลกลางมากเกินไป ประการที่สอง ปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่ชัดเจนระหว่างรัฐบาลกลางกับเทศบาลทำให้เกิดช่องว่างในทางปฏิบัติ ประการที่สาม ปัญหารูปแบบของเทศบาลโครงสร้างของเทศบาลที่สภาเทศบาลเป็นผู้เลือกฝ่ายบริหารด้วยเสียงเกินครึ่งหนึ่ง ประการที่สี่ ปัญหาประชาชนขาดความสนใจทางการเมือง ขาดบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่สนใจใช้สิทธิเลือกตั้งมากเท่าที่ควร ประการที่ห้า การที่เทศบาลมีงบประมาณจำกัดมีอำนาจไม่เต็มที่ แต่มีภารกิจมาก และถูกควบคุมโดยรัฐบาลกลางมาก ประการที่หก คือ การที่เทศบาลเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยและประชาชนทั่วไปให้ความสนใจน้อยที่สุด (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2550)

นอกจากปัญหาและอุปสรรคของเทศบาลที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานของเทศบาล เช่น ผู้บริหารท้องถิ่นเข้ามาบริหารงานเทศบาลเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ส่งผลถึงปัญหาการทุจริต

นายกเทศมนตรีมักมีเรื่องขัดแย้งกับปลัดเทศบาลขึ้นบ่อยครั้ง สาเหตุเกิดจากที่กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรีและปลัดเทศบาลไว้ด้วยกัน ทำให้ไม่สามารถอธิบายได้ว่าเป็นอำนาจของใคร และนายกเทศมนตรีส่วนมากมีความเข้าใจในตนเองว่าเป็นผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน แต่ปลัดเทศบาลส่วนมากมีความเห็นพ้องกันว่านายกเทศมนตรีมักมีพฤติกรรมแบบนักการเมืองไม่ใช่ผู้บริหาร นอกจากนี้ คนดีมีความรู้ความสามารถไม่นิยมเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะขาดความเป็นอิสระ ไม่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และมีระบบอุปถัมภ์ เป็นต้น จากปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า เป็นอุปสรรคอย่างมากในการปกครองตนเองของท้องถิ่น ประชาชนขาดศรัทธาต่อการบริหารงานในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือและไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของเทศบาลเท่าที่ควร ส่งผลให้เทศบาลไม่มีศักยภาพและไม่สามารถเป็นสถาบันการปกครองตนเองที่จะเป็นที่พึ่งของประชาชนในท้องถิ่น อย่างแท้จริง จากปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายทำให้มีการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และแนวคิดหนึ่งที่ได้นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหานั้นคือ แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (คุณากร กรสิงห์, 2550)

หลังจากรัฐบาลมีการปฏิรูประบบราชการโดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนบทบาทของภาครัฐให้สอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เทศบาลในฐานะที่เป็นระบบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและการบริหารองค์การเพื่อให้สอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารที่เน้นการบริหารงานในแบบมืออาชีพทำให้ผู้บริหารมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานและมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานให้มีความทันสมัย ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารงานท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการจัดให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

เป้าหมายของการใช้หลักธรรมาภิบาล คือ การมีความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งวิธีการที่จะสร้างให้เกิดธรรมาภิบาลขึ้นมาได้ก็คือ การมีความโปร่งใส มีสำนึกรับผิดชอบ ถูกตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญแต่อาจประกอบไปด้วยหลักการอื่น ๆ ได้อีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้นำไปใช้ธรรมาภิบาลจึงประกอบไปด้วยหลักการสำคัญหลายประการแล้วแต่วัตถุประสงค์ขององค์กรที่นำมาใช้ หลักการที่มีผู้นำไปใช้เสมอคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การมุ่งฉันทมติการ มีสำนึกรับผิดชอบต่อความโปร่งใส การตอบสนอง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ความเท่าเทียมกัน และการคำนึงถึงคนทุกกลุ่มหรือพหุภาคี และการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุถึงการจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ

ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักสำนึก
รับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546) โดยหลักการ
ดังกล่าวกลายเป็นหลักการสำคัญที่มีการนำมาใช้ในประเทศไทยอย่างกว้างขวางอยู่ใน
ปัจจุบันนี้

จากเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาพุทธธรรมาภิบาลเพื่อ
ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำหลักพุทธธรรมาภิบาล
มาใช้ในการบริหารงานของเทศบาลในเขตจังหวัดปริมณฑลโดยเลือกศึกษาในพื้นที่ตำบล
บางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากสามารถเป็นตัวแทนในการศึกษา
พุทธธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจ
ที่จะศึกษาการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมี
วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารในเทศบาล
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
หลักผละ 5 กับประสิทธิภาพการบริหารในเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง
จังหวัดสมุทรปราการและเพื่อนำเสนอพุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการ
บริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็น
แนวทางในการพัฒนาเทศบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง
อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักผละ 5 กับประสิทธิภาพการบริหารงาน
ของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อนำเสนอพุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของ
เทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มารับบริการของเทศบาลตำบลบางเสาธง
อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 51,612 คน (เทศบาลอำเภอบางเสาธง, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 397 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ตอบที่เป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายอย่างเหมาะสม

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มผู้รับบริการจากเทศบาล จำนวน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับประเด็นการวิจัยอย่างลึกซึ้ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตัวแปรด้านหลักผล 5 ตัวแปรเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน โดยใช้แบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติอนุมาน โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบล บางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม

ข้อ	ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ต้นทุน (Cost)	3.50	0.71	ปานกลาง
2.	คุณภาพ (Quality)	3.52	0.73	มาก
3.	ปริมาณ (Quantity)	3.51	0.84	มาก
4.	เวลา (Time)	3.45	0.75	ปานกลาง
5.	วิธีการ (Method)	3.40	0.77	ปานกลาง
ภาพรวมประสิทธิภาพการบริหารงาน		3.47	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในปานกลาง ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพ (Quality) ($\bar{X}=3.52$) และด้านปริมาณ (Quantity) ($\bar{X}=3.51$) อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านต้นทุน (Cost) ($\bar{X}=3.50$) ด้านเวลา (Time) ($\bar{X}=3.45$) และด้านวิธีการ (Method) ($\bar{X}=3.40$) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 5 กับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 5 กับส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์	ประสิทธิภาพ การบริหารงานของ เทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ	ตัวแปรตาม				
		ต้นทุน Cost	คุณภาพ Quality	ปริมาณ Quantity	เวลา Time	วิธีการ Method
หลักพละ 5	.859**	.798**	.779**	.795**	.757**	.793**
ศรัทธา ความเชื่องาน	.756**	.710**	.699**	.701**	.660**	.684**
วิริยะ ความเพียร	.764**	.728**	.700**	.707**	.652**	.702**
สติ ความระลึกได้	.807**	.733**	.718**	.741**	.636**	.754**
สมาธิ ความตั้งใจมั่น	.775**	.699**	.701**	.732**	.619**	.716**
ปัญญา ความรอบรู้	.818**	.778**	.738**	.748**	.711**	.759**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักพละ 5 โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกกับส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ในระดับมาก ($r = .859**$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัญญา

ความรอบรู้ และสติ ความระลึกได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมาธิ ความตั้งใจมั่น รองลงมาคือ วิริยะ ความเพียร และศรัทธา ความเชื่อ มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงาน 5 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. ต้นทุน (Cost) มีการวางแผนการทำงานที่จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด เพื่อความคุ้มค่าในการจ่ายเสมอ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นระบบ ช่วยลดต้นทุน เพื่อช่วยองค์กรประหยัดเสมอและมีมาตรการในการปฏิบัติงานที่ดี เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้รับบริการเสมอ 2. คุณภาพ (Quality) มีการจัดการคุณภาพในการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้มาตรฐานของงานที่ดีเสมอ มีส่วนที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรบรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และมีการจัดการองค์กรให้มีคุณภาพ เพื่อให้งานเกิดความสำเร็จอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพได้ 3. ปริมาณ (Quantity) มีการแบ่งตามความสามารถตามปริมาณงานที่มีความเหมาะสมกับงาน ตามความสามารถ ความถนัดของผู้ปฏิบัติเสมอ มีผู้บริหารที่ดีจะต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงานเสมอ และมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน เครือข่ายให้ได้ปริมาณงานที่เหมาะสมมีคุณภาพเสมอ 4. เวลา (Time) มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเสมอ ตรงตามกรอบเวลาตามแผนงานที่วางไว้และได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ กำหนดเวลา มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนมีการประสานงาน ประชุมร่วมกันเสมอ และมีภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของผู้ปฏิบัติงานให้เข้ากันได้ และนำพาให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันขององค์กร 5. วิธีการ (Method) กำหนดวิธีการภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำหนดให้เหมาะสม มีการตรวจสอบมาตรฐานเป็นประจำ มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเสมอว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้และได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ และมีการควบคุมงาน ตรวจสอบ ประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรตามกรอบขององค์กรเสมอ

โดยนำหลักธรรม คือ พละ 5 เข้ามาประยุกต์เข้ากับส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1. ศรัทธา ความเชื่อ 2. วิริยะ ความเพียร 3. สติ ความระลึกได้ 4. สมาธิ ความตั้งใจมั่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบล บางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ (\bar{X} =3.43) เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ต้นทุน (Cost) รองลงมาคือ เวลา (Time) อันดับสามคือ คุณภาพ (Quality) อันดับสี่คือ วิธีการ (Method) และอันดับห้าปริมาณ (Quantity) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานของนพรัตน์ ทรัพย์ปกรณ์ (2566) ปัจจัยการบริหารองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมปกครองในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า มิติของประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในจังหวัดพิษณุโลก (Provincial Administration Officers) เมื่อพิจารณาแยกตามมิติจะอยู่ในลำดับ Costs, Quantity, Time, Quality (เรียงลำดับตามรายงาน) จุดที่น่าสนใจ คือ ในงานนั้น มิติต้นทุน (Costs) ก็ปรากฏอยู่ในอันดับหนึ่งเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลของคุณที่ให้ต้นทุนเป็นอันดับสูงสุด ความแตกต่าง คือ มิติเวลา และคุณภาพ อยู่ในลำดับต่ำกว่าปริมาณ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ค้นพบ และยังสอดคล้องกับงานของ Tunjararuck et al. (2024) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Innovative Factors Affecting Performance of Local Government Organizations in Thailand ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านนวัตกรรมและการจัดการประสิทธิภาพ (Performance Management) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพองค์การท้องถิ่น และประสิทธิภาพนั้นอยู่ในมุมมองของประสิทธิภาพทั่วไป (Overall Performance) ที่รวมหลายมิติ เช่น ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) แม้งานนี้ไม่เจาะจงมิติต้นทุน เวลา คุณภาพ ปริมาณ และวิธีการ อย่างชัดเจน แต่มุมมองที่ให้ความสำคัญกับการจัดการประสิทธิภาพ (Performance Management) สอดคล้องกับแนวคิดในการประเมินหลายมิติของคุณ

2. สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 หลักผล 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้ สมานิตี ความตั้งใจมั่น รองลงมาคือ วิริยะ ความเพียร อันดับสามคือ ศรัทธา ความเชื่อ และอันดับสี่คือ สติ ความระลึกได้ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ดังนี้ ปัญญา ความรอบรู้ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญพร กริชติทายาวุธ (2565) เรื่อง ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมแบบบูรณาการผล 5 และการคิดเชิงบวกที่มีต่อการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนและสุขภาวะทางจิต ผลการวิจัยพบว่า เมื่อผู้เข้าร่วมได้ฝึกผล 5 อย่างเป็นประจำ จะส่งผลให้ระดับริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตน และสุขภาวะทางจิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ งานนี้ให้หลักฐานสนับสนุนว่า ผล 5 สามารถถูกพัฒนาให้สูงขึ้นได้ และองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของผล 5 มักจะมีบทบาทร่วมกันในการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตและการพัฒนาตน ถึงแม้งานนี้ไม่ได้แยก อันดับตามค่าเฉลี่ยแต่องค์ความรู้ว่า การฝึกผล 5 สามารถยกระดับองค์ประกอบทั้ง 5 ได้ สอดคล้องกับภาพรวมที่คุณพบว่า ผล 5 อยู่ในระดับมาก

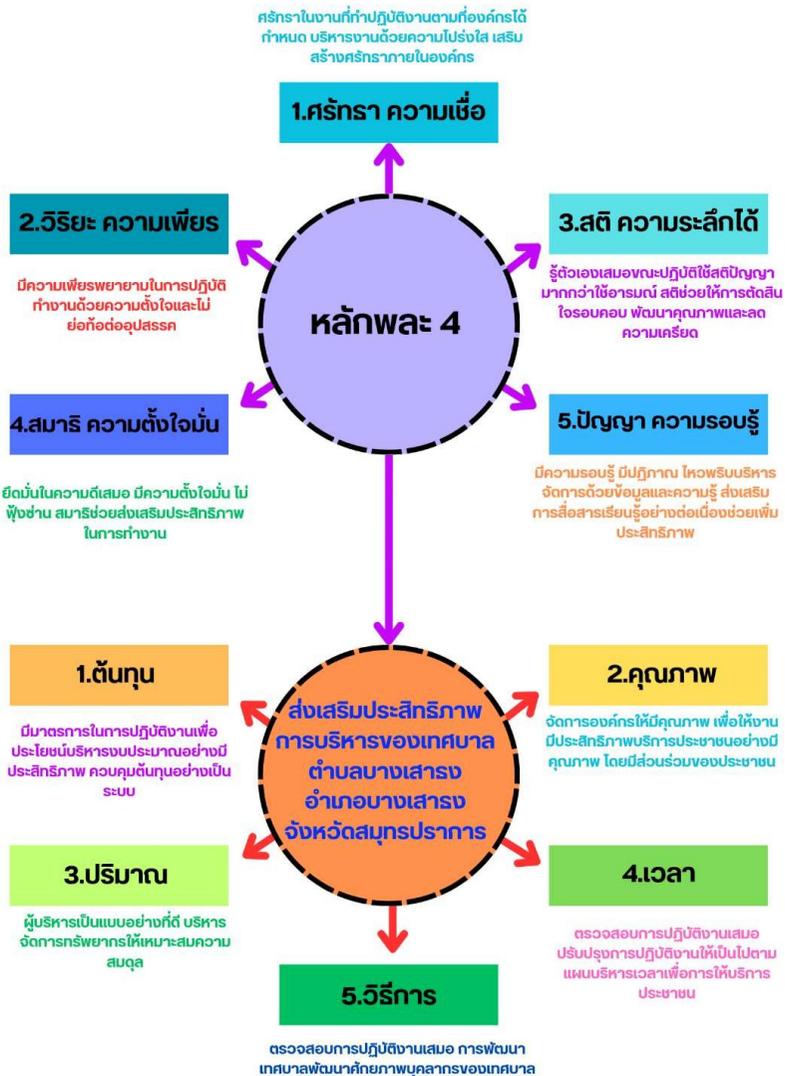
3. การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 5 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. ต้นทุน (Cost) มีการวางแผนการทำงานที่จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด เพื่อความคุ้มค่าในการจ่ายเสมอ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นระบบ ช่วยลดต้นทุน เพื่อช่วยองค์กรประหยัดเสมอและมีมาตรการในการปฏิบัติงานที่ดี เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้รับบริการเสมอ 2. คุณภาพ (Quality) มีการจัดการคุณภาพในการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้มาตรฐานของงานที่ดีเสมอ มีส่วนที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรบรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และมีการจัดการองค์กรให้มีคุณภาพ เพื่อให้งานเกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพได้ 3. ปริมาณ (Quantity) มีการแบ่งตามความสามารถ ตามปริมาณงานที่มีความเหมาะสมกับงาน ตามความสามารถ ความถนัดของผู้ปฏิบัติเสมอ มีผู้บริหารที่ดีจะต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงานเสมอ และมีการติดต่อสื่อสารประสานงาน เครือข่ายให้ได้ปริมาณงานที่เหมาะสมมีคุณภาพเสมอ 4. เวลา (Time) มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเสมอ ตรงตามกรอบเวลาตามแผนงานที่วางไว้และได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ กำหนดเวลา มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน มีการประสานงานประชุมร่วมกันเสมอ และมีภาระหน้าที่ที่ต้องเชื่อมโยงงานของผู้ปฏิบัติงานให้เข้ากันได้ และนำพาให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันขององค์กร 5. วิธีการ (Method) กำหนดวิธีการภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำหนดให้เหมาะสม มีการตรวจสอบมาตรฐานเป็นประจำ มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเสมอว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้และได้มาตรฐานที่กำหนดไว้และมีการควบคุมงาน ตรวจสอบ ประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรตามกรอบขององค์กรเสมอ โดยนำหลักธรรม คือ พละ 5 เข้ามาประยุกต์เข้ากับส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. ศรัทธา ความเชื่อ มีการปฏิบัติงานที่ดีตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักเหตุผลเสมอ และมีพลังในตัวเอง มีความศรัทธาในงานที่ทำช่วยให้ปฏิบัติด้วยความเต็มใจนำไปสู่ความสำเร็จได้ 2. วิริยะ ความเพียร มีความเพียรพยายามในการปฏิบัติ ส่งผลให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามความพยายามได้ มีความพยายามที่จะปฏิบัติงาน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคด้วยความอดทนเสมอและมีกำลังใจที่ดีให้กับตัวเอง ใช้หลักของเหตุผลและตามความเป็นจริง ส่งผลให้มีเกิดความสำเร็จเสมอ 3. สติ ความระลึกได้ มีความระลึกตัวเองเสมอขณะปฏิบัติงานว่าทำอะไร สามารถควบคุมให้ความโกรธ ลดลงได้ ใช้สติปัญญามากกว่าใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหาที่เข้ามาครอบงำจิตใจตนเองเสมอ และมีการทบทวนการปฏิบัติงานที่เกิดจากความผิดพลาด เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีกเสมอ 4. สมาธิ ความตั้งใจมั่น มีการปฏิบัติงานด้วยสมาธิ มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานไม่ให้เกิดความผิดพลาดได้ มีมีความตั้งใจมั่น

ไม่พึงชานในการปฏิบัติงานเพื่อรักษามาตรฐานขององค์กรเสมอ และมีมีความยึดมั่นในความดีเสมอ ในการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ด้วยหลักสมาธิเสมอ 5. ปัญญา ความรอบรู้ มีความรอบรู้ มีปฏิภาณ ไหวพริบในการการปฏิบัติงาน ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีปัญญา สติ ขณะปฏิบัติงานด้วยความรู้ ความสามารถที่ถูกต้องเสมอ และมีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงาน มีปัญญาเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น อบรม สัมมนา เรียนรู้ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ จินดาวงศ์ และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานช่วยยกระดับประสิทธิภาพของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ หลักผละ 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมว่าด้วยพลังแห่งจิตและคุณธรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในการทำงาน หลักผละ 5 ที่ถูกนำมาบูรณาการ ประกอบด้วย 1. สัทธาผละ พลังแห่งความศรัทธา ความเชื่อมั่นในการกิจและองค์กร 2. วิริยะผละ พลังแห่งความเพียร ความมุ่งมั่นในการแก้ไข้ปัญหาและพัฒนางาน 3. สติผละ พลังแห่งการระลึกได้ มีความรอบคอบและยังคิดในการตัดสินใจ 4. สมาธิผละ พลังแห่งจิตที่มั่นคง มีสมาธิในการปฏิบัติงานและรับผิดชอบหน้าที่ และ 5. ปัญญาผละ พลังแห่งปัญญาและการใช้เหตุผลในการทำงานอย่างรอบรู้และสร้างสรรค์ เมื่อบูรณาการหลักผละ 5 เข้ากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การมองภาพรวมขององค์กร การค้นหาและใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความสำคัญและพัฒนาผู้อื่น การเข้าใจระบบงานและบริบทขององค์กร ผลจากการบูรณาการดังกล่าวช่วยเสริมให้บุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความรับผิดชอบสูงขึ้นและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ของงานและความสัมพันธ์ภายในองค์กร

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีสาระสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนเหตุผลและส่วนของสมรรถนะการปฏิบัติงาน ซึ่งส่วนเหตุผลจะเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดสมรรถนะการปฏิบัติงานของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

1. หลักเหตุผล ได้แก่ หลักผละ 5 ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ศรัทธา ความเชื่อ วิริยะ ความเพียร สติ ความระลึกได้ สมาธิ ความตั้งใจมั่น และปัญญา ความรอบรู้

2. การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาล ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการโดยใช้หลักภาวะนา 4 เป็นเงื่อนไขในการนำเข้ามาประยุกต์กับการทำงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดทักษะการใช้ชีวิต ประกอบด้วย ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ควรส่งเสริมเพื่อการบริหารจัดการ

2. ประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ควรเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรท้องถิ่น โดยจัดอบรมและพัฒนาทักษะให้กับเจ้าหน้าที่ในด้านการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ควรส่งเสริมการลดขั้นตอนการติดต่อราชการให้สะดวก รวดเร็ว และชัดเจน

2. ประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ควรส่งเสริมให้พนักงานมีพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ จัดทำระบบข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาล เพื่อประเมินว่าการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ

2. ควรดำเนินการ วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ หลักพละ 5 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร เพื่อให้เกิดการฝึกปฏิบัติจริงในกระบวนการทำงาน จากนั้นจึงประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และกำหนดเป็น ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านบุคลากร เพื่อสะท้อนถึงประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- คุณากร กรสิงห์. (2550). *แนวคิดหลักธรรมาภิบาล : การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหาร*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนศวรร์ เจริญเมือง. (2550). *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ธัญพร กริชติทายาวุธ. (2565). ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมแบบบูรณาการพลละ 5 และการคิดเชิงบวกที่มีต่อการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนและสุขภาพทางจิต. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(2), 98-113.
- นบณพรัตน์ ทรัพย์ปกรณ์. (2566). *ปัจจัยการบริหารองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมปกครองในจังหวัดพิษณุโลก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. สืบค้น 25 สิงหาคม 2567, จาก <https://acoc.ops.moc.go.th/th/content/category/detail/id/608/iid/4944>
- วรินทร์ จินดาวงศ์ และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 7(4), 136-147.
- เทศบาลอำเภอบางเสาธง. (2567). *การแบ่งเขตการปกครอง*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอบางเสาธง>
- Tunjararuck, A. et al. (2024). Innovative factors affecting performance of local government organizations in Thailand. *Edelweiss Applied Science and Technology*, 8(6), 4197-4211.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.